

Meseszövés

45 vagy 2x45 perces komplex szövegfeldolgozó és szövegalkotó óra
(magyar, dráma, kreatív írás, ének-zene)

Miről szól ez a tanegység?

Ma már kevés gyereknek olvasnak otthon esti mesét. Arra pedig még kevesebb gyereknek van lehetősége, hogy a szüleivel vagy más felnőttel együtt alakítson ki saját mesét. Pilinszky János verses meséje kiválóan alkalmas arra, hogy bizonyos pontokon megállva a gyerekek elgondolkodjanak azon, mi is történhet a továbbiakban a szereplővel, hogyan alakul a sorsa, illetve milyen lehetőségek állnak még előtte. Ezen az órán ne akarjunk mást: feledkezzünk bele a gyerekekkel Pilinszky mesevilágába, és alakítsuk együtt Mihály sorsát! Hangjáték, majd versírás segítségével még jobban bevonhatók lesznek a gyerekek.

Áttekintő vázlat

2.1 Meseszövés	45 perc
2.2 Hangok és énekek	45 perc
2.2a Hangjáték	25 perc
2.2b Az aranymadár éneke	20 perc
Összesen:	1x45 / 2x45 perc

Előkészületek

Mesesarok, mesekuckó kialakítása a mesehallgatáshoz, közös meséléshez. Amennyiben megoldjuk a második óra feladatait is, ahhoz jobban megfelelnek a tantermi körülmények. A versíró feladat formai tekintetben egyéni választásra épül (látens differenciálás), ezért ne ragaszkodjunk a formai kötöttségekhez! Viszont a nyelviileg érettebb gyerekekkel nyugodtan felfedeztethetjük a versforma sajátosságait.

2. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Pilinszky János:
Aranymadár

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Mesekuckó (helyszín)

Szöveggyűjtemény
(először csak pedagógusnak)

Füzet, íróeszköz

FELADATOK LEÍRÁSA

2.1 Meseszövés

20 perc

Helyezkedjünk el a gyerekekkel a meseolvasáshoz! Fontos, hogy ennek az órának ne legyen „iskolás” jellege, hanem a mesébe való belefeledkezést, a mesével való együtt lélegzést segítse elő. Legjobb, ha a gyerekek el tudnak heverni egy szőnyegen, vagy valamilyen módon ki tudnak mozdulni a padból, és otthonosabban helyezkednek el.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A meseszövés a gyerekek aktívabb bevonása a cselekmény alakulásába.

JEGYZETEIM

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Mesehallgatás, a szöveg értelmezése
Beszélgetés
Fantáziajáték, szóbeli szövegalkotás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Mesekuckó (helyszín)

Az óra menete a következő:

A pedagógus felolvassa egy szakaszt **Pilinszky János: Aranymadár** című verses meséjéből, együtt értelmezik a gyerekekkel, akik ezután elképzelik, hogyan folytatódhat a történet, és közösen továbbszövik a mesét. Ez történhet úgy is, hogy mindenki egy-két mondatral folytatja a történetet, de történhet kiscsoportban is, amikor nem a szövegalkotás fontos, hanem hogy kitalálják a mese cselekményláncának következő pontjait.

1. rész

A pedagógus felolvassa a verset (cím nélkül) az „...időtlen itt az éjszaka.” sorig.

- Milyen képpel indul a mese? Hol vagyunk?
- Mit csinál Mihály? Mi a dolga?
- Ki szólítja meg? Kivel beszélget valójában? (A diófával? Önmagával? Istennel?)
- Mit tesz ezután?
- Mi történhet Mihállal a sötét erdőben? Találjuk ki közösen! (Vagy: Beszéljétek meg kiscsoportban!)

2. rész

Vers továbbolvasása a „...minden ház talpig gyászban áll.” sorig.

- Kivel találkozik Mihály a rengetegben?
- Mit kap tőle? Hova vezet?
- Milyen a város, ahova érkeznek?
- Vajon miért gyászol a város népe? Találjuk ki közösen! (Vagy: Beszéljétek meg kiscsoportban!)

3. rész

Vers továbbolvasása a „...siet vissza a napvilágra.” sorig.

- Mi a király bánata? Kit gyászol a város?
- Mit tesz Ezüst lovag a sárkánnyal?
- Hogyan győzi le a sárkányt Mihály?
- Mit tesz, miután legyőzte? Mit talál a sárkány hét fejében?
- Mi történhet ezután? Találjuk ki közösen! (Vagy: Beszéljétek meg kiscsoportban!)

4. rész

Vers továbbolvasása a „jelet ad titkon a madárnak.” sorig.

- Mit tesz Mihály, miután kilép a sárkányból?
- Mi tesz az Ezüst lovag?
- Mit tesz a király, és mit tesz a királylány?
- Mi történhet a jeladás után? Találjuk ki közösen! (Vagy: Beszéljétek meg kiscsoportban!)

5. rész

A mese befejezésének olvasása.

Itt már ne beszéljük meg, mi történt, nincs szükség értelmező kérdésekre, hagyjuk, hogy a történet, a versszöveg hasson! Egyetlen kérdést tegyünk fel: Mi lehet a címe a mesének?

Várjuk meg, hátha ott lesz a gyerekek megoldásai között az *Aranymadár!* Ha nem, rávezető kérdéssel segíthetünk.

Vedd figyelembe!

Ha a gyerekek már ismerik a mese címét, megkérdezhetjük a végén azt is: Ti milyen címet adnátok a mesének?

2.2 Hangok és énekek

2.2a Hangjáték

A szöveggyűjteményt csak most vegyék elő a gyerekek! Minden részhez **(Pilinszky János: Aranymadár)** tartozik egy hangosolvasás-feladat. A megfelelő szövegrészt néma olvasással keressék a gyerekek! Ki találja meg?

1. rész

Mit mond az öreg diófa Mihálynak? Hogyan szólongatja?

Mondjuk mi is susogva, vagy inkább suttogva a diófa szavait! Olvassuk fel együtt susogó-suttogó hangon a diófa beszédét:

„Ébredj, Mihály, a juhok mellől,
emelkedj hitvány fekhelyedről,
hol annyi esztendőn gyaláztak,
hagyd el, Mihály, a gazdaházat.
Éjszakádon tengernyi csillag,
a nyári égbolt világít majd,
fogadnak tiszta reggelek,
vezetnek békés ösvenyek,
oltani heves szomjadat
megitat bővizű patak,
s ha elfáradsz, ledőlve csendes,
puha füvek közt szenderegatsz.”

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A hangjátékkal, dalírással a gyerekek bevonása a mese világába.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Kereső, néma olvasás
Dramatikus, kifejező
hangos olvasás, játék a hangzással

Kreatív írás: vers
dalformában, lazább
versformában, esetleg
tartalomleíró próza
Dallamalkotás
Versek felolvasása

2. rész

Milyen hangon szólal meg az aranymadár? (Riadt? Nyugodt? Ellenséges? Barátságos? Komor? Dalos?)

Olvassuk fel így a madár beszédét:

„Árva legény, az életem
miért vennéd? Hagyd meg nekem.
Cserébe, szívesen fogadd,
neked adom a tollamat.
Ha bármi bajod támad,
csak forgass rajta hármat!”

3. rész

Az öreg király nem beszél sokat, amikor Mihály kérdezi. Miért?

Milyen hangon szólal meg mégis, hogyan beszél? Olvassuk fel így a szavait:

„Mai napon
egyetlen lánykámon a sor.”

4. rész

Milyen hangokat hallat a sárkány, miközben Mihállyal küzd? Olvassunk fel a küzdelmet leíró részből egy szakaszt ilyen viharos hangon:

Vonít a szörny, minthogyha nyúznák,
úgy szopogatja vérző ujját,
dülledt szeme sós könnybe lábad,
belekékül a roppant állat.
Aztán nehézkesen, szuszogva
kénes tüzet liheg a torka,
villámokat lövell Mihályra
haragos szeme pillantása.

5. rész

Mintha az aranymadár mondaná, mintha ő tenne igazságot, úgy olvassuk fel a következő sorokat:

Ő ölte meg, Mihály, a sárkányt!
Ő érdemli király leányát!

20
perc

2.2b Az aranymadár éneke

Harmadnap az aranymadár is megjelenik, ott csattog egy rózsabokorban, és soha többé nem száll el onnan. Vajon mit csattog? Miről énekel?

Írjátok meg az aranymadár énekét! Használjatok ti is páros rímeket, és 7, 8 vagy 9 szótagos sorokat!

Fogalmazhattok lazább versformában is, amikor nem számolgtjátok a szótagokat, csak a rímekre figyeltek.

(A nehezen fogalmazók vagy a versírástól idegenkedők egyszerű prózaformában is megfogalmazhatják, hogy a madár miről énekel. Tőlük csak az ének tartalmát kérjük, nem a dalformát.)

Végül olvassátok fel az elkészült dalokat! Akinek van kedve, dallamot is kitalálhat a verséhez, és felolvashatja énekelve.

Vedd figyelembe!

Háttérinformációk, mitológiai és bibliai párhuzamok a pedagógus számára, aki eldöntheti, mennyit közöl, illetve fedeztet fel ezekből a gyerekekkel:

A mese egy tündérmesei keretek között elmesélt Nap-mítosz, ahol a hős a régi meghaló-feltámadó istenek szerepkörét tölti be. Az Ezüst lovagban ráismerhetünk a Holdra is, aki csak kölcsön kapja a fényét, nem rendelkezik önálló fényerővel. Az Aranymadár képében felismerhető a Krisztus-párhuzam is: a záró szakasz szerint „harmadnap” jelenik meg újra (vö. Pilinszky *Harmadnapon* című versével), és nem száll el soha többé a palota kertjéből (vö.: „és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” – Máté 28,20).

Újszövetségi párhuzam Mihály és a sárkány küzdelme is, feltehetőleg innen ered a névválasztás: „Ezután háború támadt a mennyben: Mihály és angyalai harcra keltek a sárkánnyal...” (Jelenések 12,7).

Variáció

Csontvár Kosztka Tivadar: *Vihar a Hortobágyon* című képe akár a mese illusztrációja is lehetne. A vihar képében fel lehet ismerni egy sárkányalakot, aki mintha lángnyelvével úzná a csikókat. Az innenső oldalon azonban egy Mihály-nyugalmú pásztor figyel és várja, hogy győz a Nap.

Ha van rá időnk, érdemes megnézni a képet a gyerekekkel a Reftantáron.

